

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก

ผนวก ก

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา

โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยนำเสนอเป็นตัวแทนของการแบ่งเป็นกลุ่มต่างๆ ดังนี้

นางเกสร ปุกคำ
(ผู้ถ่ายทอดงานทอผ้า)

นางเกสร ปุกคำ อายุ 68 ปี สืบเชื้อสายมาจากไทยลื้อ แต่งงานกับ นายคำแก้ว ปุกคำ อยู่บ้านเลขที่ 165 หมู่ 5 บ้านทุ่งกล้วย ตำบลทุ่งกล้วย มีบุตร - ธิดา 8 คน ชาย 3 คน หญิง 5 คน

นางเกสร ได้เริ่มทอผ้าเมื่ออายุ 13 ปี เรียนรู้จากแม่ที่ถ่ายทอดให้ โดยฝึกจากการปั่นฝ้ายเป็นอันดับแรก พออายุ 14 - 15 ปี เริ่มข้อม ทอผ้า และเย็บตามลำดับ ผ้าที่ได้จะนำมาทำที่นอน เสื้อผ้า หลังจากนั้นจึงจะนำมาข้อมสีคราม เบิก จะมีการปลูกฝ้ายกันเอง นำมาปั่นครั้งละหลายๆ การทอเริ่มหัดทอลายไทลื้อเนื่องจาก นางเกสรเป็นชาวไทลื้อ ลายดั้งเดิมของไทลื้อจะเป็นสีดำอ้ำ แล้วนำสีขาวมาทอค้น และมาทอลายมัดก่าน แต่ปัจจุบันประยุกต์วาดลายตามแต่ความพอใจ

นางเกสรตอนอายุได้ 17 - 18 ปี ได้เดินทางไปเมืองคอบเพื่อจะได้นำปลาหูไปแลกฝ้าย เนื่องจากตอนหลังมีการทอผ้ากันเพิ่มมากขึ้นประกอบกับการปลูกฝ้ายลดลงทำให้มีฝ้ายไม่เพียงพอในการทอ ทำให้ต้องเดินทางไปเอาฝ้ายที่เมืองคอบ

ปัจจุบันนางเกสรก็ยังทอผ้าอยู่ อีกทั้งเป็นผู้สอนและแนะนำลูกหลานหรือผู้สนใจงานทอผ้าทั่วไป ในการทอผ้าลายไทลื้อและมัดก่าน นางเกสรมีลูกที่สืบทอดงานทอผ้าคือ นางอำไพ บัวลา

นางเป็ลียน คีจิตร ผู้ถ่ายทอดงานทอผ้า

นางเป็ลียน คีจิตร อายุ 49 ปี อยู่บ้านเลขที่ 89 หมู่ 5 ตำบลทุ่งกั่ววย แต่งงานกับ นายวงศ์ คีจิตร มีบุตร - ธิดา 3 คน ตำแหน่งในปัจจุบัน ประธานกลุ่มผ้าทอไทลื้อตำบลทุ่งกั่ววย คณะกรรมการกลุ่มทอผ้ากิ่งอำเภอภูซาง และคณะกรรมการระดับจังหวัด

นางเป็ลียน คีจิตร เริ่มทอผ้าเมื่ออายุ 35 ปี โดยมีแม่เป็นครูสอน และเริ่มฝึกฝนเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมจนเกิดความชำนาญ โดยจะเริ่มทอจากผ้าฝ้ายเป็นอันดับแรก ต่อมาก็มีการทอทั้งฝ้ายไหมประดิษฐ์ ผ้าไหม ตามสมัยนิยม

นางเป็ลียนเป็นผู้ที่มีบทบาทในงานทอผ้าในระดับตำบลและอำเภอ โดยการประสานงานหน่วยงานภาครัฐ เอกชนให้การสนับสนุนกลุ่มผ้าทอไทลื้อทุ่งกั่ววยในทุกๆ ด้านร่วมกับผู้นำในชุมชน หาดลาดรองรับให้กับกลุ่มสมาชิกให้มีงานทอ ต่อสู้ปัญหาฝืนฝ้ายวิกฤติต่างๆ มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกลุ่มในครั้งแรกมาจนถึงปัจจุบันนี้ และยังได้ชักชวนให้คนในหมู่บ้านหัดทอผ้ามากขึ้น และยังขยายไปสู่หมู่บ้านอื่นๆ ภายในตำบล อีกทั้งนางเป็ลียนยังเป็นครูสอนการทอผ้า โดยการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดพะเยา และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน เป็นครั้งคราวไป อีกทั้งยังส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนในช่วงปิดภาคเรียน ได้มาเรียนรู้การทอผ้า ซึ่งนับวันเด็กและเยาวชนจะเริ่มห่างเหินจากงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ

นางปิ่น อินปิ่น ผู้ถ่ายทอดการทอผ้า

นางปิ่น อินปิ่น อายุ 69 ปี แต่งงานกับนายชุม อินปิ่น อยู่บ้านเลขที่ 70 หมู่ 5 บ้านทุ่งกล้วย ตำบลทุ่งกล้วย มีบุตร-ธิดา 8 คน หญิง 4 คน ชาย 4 คน ถูกผู้หญิงทอผ้ากันทุกคน นางปิ่นเริ่มทอผ้าตั้งแต่อายุ 10 ปี เริ่มทอผ้าด้วยฝ้ายทอผ้าพื้นขาว-ดำ จนอายุ 17-18 ปี จึงมีน้ำย้อมขายเมื่อย้อมกับผ้าแล้วสีไม่ตก ส่วนใหญ่จะเป็นสีแดงเป็นน้ำย้อมครั้ง ต่อมาจึงเปลี่ยนมาเป็นจึงทอเป็นฝ้ายระหันมีลักษณะคล้ายฝ้ายขาวคืบ ซึ่งมีความเชื่อว่า ใครที่ได้ทอผ้าฝ้ายนี้ถือว่าเป็นคนมีเงิน แต่ฝ้ายชนิดนี้เปื่อยง่ายไม่คงทน ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นใยฝ้ายโทเร ฝ้ายใยสังเคราะห์ในปัจจุบัน ในสมัยก่อนนั้นนางปิ่น เคยทอผ้าคาบ คือผ้าที่นำมาทำเป็นผ้าปูที่นอน และเคยเดินทางไปซื้อฝ้ายที่เมืองคอบ แต่ลวดลายนั้นไม่ได้นำเอาของเขามา นางปิ่นจะมาคิดลวดลายเอง โดยการนำเอาลวดลายดั้งเดิมผสมผสานกับลายใหม่ๆ หรือทำตามคนสั่งซื้อ เมื่อทอผ้าเสร็จแล้วจะเก็บไว้ขายเองที่บ้านบ้าง ผากขายที่กลุ่มทอผ้าไทลื้อของหมู่บ้านบ้างแล้วแต่กำลังผลิตของตนเอง รายได้โดยเฉลี่ย 15,000 บาท ต่อปี

ปัจจุบันนางปิ่น ยังทอผ้าอยู่ที่บ้านพร้อมกับลูกสาวทั้ง 4 คน ซึ่งลูกๆ ทั้ง 4 คน ได้รับการถ่ายทอดในการทอผ้าจากแม่ทั้งหมด รวมทั้งบรรดาญาติๆ และคนในชุมชน นับว่านางปิ่นเป็นคนรุ่นเก่าที่ยังทอผ้าและถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังได้ถึงแม้สาวยตาไม่ค่อยจะดี สืบเนื่องจากการทอผ้ามานานทำให้เกิดการอักเสบด้านสายตา

นางกาย วงศ์ใหญ่

นางกาย วงศ์ใหญ่ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 75 หมู่ 8 บ้านปงใหม่ ตำบลทุ่งกล้วย สามี นายบุญรัตน์ วงศ์ใหญ่ มีบุตร - ธิดา 3 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน มีเชื้อสายไทลื้อ คั้งเดิมของครอบครัวอพยพมาจากบ้านปงหลวง ตำบลสบง ปัจจุบันมีตำแหน่ง เป็นประธานแม่บ้านตำบลทุ่งกล้วย และประธานกลุ่มผ้าทอไทลื้อของหมู่ที่ 8 บ้านปงใหม่ และนางกายมีอาชีพจากการทอผ้าเพียงอย่างเดียว

นางกาย วงศ์ใหญ่ เรียนรู้จากการทอผ้าจากแม่ตั้งแต่อายุ 17 - 18 ปี โดยหัดทอสายไทลื้อ เป็นลายแรกจากการทอผ้าฝ้าย และพัฒนาลวดลายต่างๆ เพิ่มขึ้นเมื่อชำนาญการทอมากขึ้น โดยใช้กัฟพื้นเมือง หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2525 เปลี่ยนมาทอผ้าโทเรสีสังเคราะห์แทน ซึ่งในขณะนั้นบ้านปงใหม่ยังมีลักษณะการทอต่างคนต่างทอไว้ใช้เองบ้าง และขายตามตลาดในหมู่บ้านใกล้เคียงบ้าง หลังจากนั้น นางกายได้มีการรวมกลุ่มกันขึ้นมาแต่เป็นกลุ่มที่ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน ไม่มีกฎระเบียบการดำเนินงานจึงทำให้ต้องสลายไปในที่สุด ต่างคนต่างทอกันเองในครอบครัว

ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 นางกายได้มีการรวมกลุ่มทอผ้าเป็นครั้งที่สองขึ้น ซึ่งครั้งนี้ได้มีการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ คือ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกึ่งอำเภอภูซาง สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน และสหกรณ์นิคมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างโรงทอชั่วคราวขึ้น เพื่อจะได้มีการทอผ้าร่วมกัน ปกษาหารือกันเมื่อมีปัญหา และต้องการถ่ายทอดให้กับคนรุ่นใหม่ที่สนใจงานทอผ้า นับเป็นสตรีผู้หนึ่งที่มึบทบาทในการผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มทอผ้าจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันการทอผ้าของกลุ่มบ้านปงใหม่ทอโดยใช้กัฟพื้นเมือง โดยรับจ้างทอให้กับนายทุนที่เข้ามาสั่งให้ทอตามลวดลายต่างๆ ซึ่งจะนำวัสดุมาให้พร้อม ผู้ทอจะได้รับค่าแรงงานตามความยากง่ายของผ้าทอ โดยคิดราคา 40 บาทต่อเมตรขึ้นไป

นางสา วรรณคำ

นางสา วรรณคำ อายุ 66 ปี แต่งงานกับ นายเจียน วรรณคำ อยู่บ้านเลขที่ 14 หมู่ 2 บ้าน
ถ้อหลวง ตำบลทุ่งกล้วย มีบุตร - ธิดา 3 คน ชาย 1 หญิง 2 คน

นางสาหัดทอผ้าเมื่ออายุได้ 11 - 12 ปี โดยเริ่มหัดทอกับแม่ตั้งแต่ยังเรียนหนังสือ หลัง
เรียนจบชั้นประถมปีที่ 4 ก็ไปเรียนเย็บผ้าเพิ่มขึ้นอีกและถ่ายทอดการเย็บผ้าให้กับคนในหมู่บ้านทั้ง
ตำบล เมื่ออายุมากขึ้นจึงได้หยุดสอนการเย็บผ้า แต่กลับมาฟื้นฟูงานทออีกครั้งด้วยที่พื้นเมือง และมี
การเรียนที่กระตือรือร้นเพิ่มเติมจากกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยนา ตำบลทุ่งกล้วย ลวดลายที่ชำนาญคือ มัดก่าน
เก็บมุก

ปัจจุบันนางสาก็ยังทอผ้าทั้งฝ้ายพื้นเมือง ฝ้ายประดิษฐ์ โดยทอเก็บไว้ เมื่อมีผู้สนใจก็จะ
มาหาซื้อถึงที่บ้าน หรือส่งทอตามที่ต้องการ เช่น ลวดลายที่มีในหนังสือนิยายสารทั่วไป

นายสงัด ชมใจ
หัวหน้าครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์

นายสงัด ชมใจ อายุ 41 ปี อยู่บ้านเลขที่ 91 หมู่ 5 ตำบลทุ่งกล้วย กิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา แต่งงานกับนางมลวิทย์ ชมใจ มีบุตร 2 คน นางมลวิทย์ ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าไทลื้อตำบลทุ่งกล้วย และนางมลวิทย์มีความถนัดในการทออลวดลายต่างๆ พร้อมทั้ง การเก็บมูกเก็บเขา

นายสงัด มีอาชีพการทำเกษตร ทำนา ทำสวน ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว มีหนี้สินจากสถาบันการเงินของรัฐ ทำให้ตัดสินใจไปทำงานต่างประเทศ คือ สิงคโปร์ และบรูไน เป็นเวลา 4 ปี ก็สามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินดังกล่าวได้ จึงได้กลับมาทำการเกษตรอีกครั้ง ด้วยการทำนา ทำสวนลำไย และการปลูกยางพารา

จากการที่ได้เดินทางไปทำงานยังต่างประเทศทำให้เห็นว่า การดิ้นรนหารายได้ให้กับครอบครัวนั้น ไม่เพียงพอกับความต้องการ ถ้าหากไม่สามารถรู้จักใช้ รู้จักการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง อีกทั้งจะทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น เพราะสถาบันครอบครัวมีความสำคัญกว่า ดังนั้น จึงกลับมาสู่บ้านเกิดอีกครั้ง และประกอบอาชีพเกษตรดั้งเช่นเดิม แต่ได้ส่งเสริมให้ภรรยามีรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง นั่นคือ การทอผ้า นายสงัดจะเป็นผู้ประกอบก้ให้ภรรยา รวมถึงเพื่อนบ้านใกล้เคียง รายได้จากการทอผ้าสามารถนำมาช่วยเหลือภายในครอบครัวได้ แบ่งเบาภาระได้ครั้งหนึ่งจากการที่หาเงินได้จากภาคเกษตรกรรม

นายอุดม แก้วนำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ผู้นำในชุมชน

นายอุดม แก้วนำ อายุ 44 ปี แต่งงานกับนางผ่อง แก้วนำ มีบุตร 1 คน ธิดา 1 คน นายอุดมเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 มาเป็นเวลา 3 ปี มีอาชีพหลักทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ อาชีพเสริม จำหน่ายโลงศพ และประกอบปราสาทใส่โลงศพ

การเป็นผู้นำในชุมชนทำให้ให้นายอุดม มุ่งพัฒนาอาชีพให้กับกลุ่มชาวบ้านในหมู่ที่ 4 ทั้งด้านการเกษตร และการหัตถกรรมพื้นบ้านมาโดยตลอด ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยครอบครัวละ 15,000 บาท/ปี

การส่งเสริมให้สตรีได้มีการรวมกลุ่มกันทำการทอผ้า และการถักโครเช นับเป็นการผลักดันให้กับกลุ่มสตรีที่ว่างงานจากฤดูกาลได้มีรายได้เสริมให้กับครอบครัว โดยเฉพาะหมู่ที่ 4 นั้นเคยมีการรวมกลุ่มทอผ้ากันเป็นกลุ่มแรกของตำบลทุ่งกล้วย แต่ด้วยเหตุผลหลายประการทำให้กลุ่มนั้นสั่นเล็กไป แต่ก็ยังมีการทอผ้าแบบต่างคนต่างทอ ในปี พ.ศ. 2545 จึงได้มีการผลักดันให้มีการรวมกลุ่มการทอผ้าอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งได้รับความสนใจจากกลุ่มสตรีได้มารวมกลุ่มกันทอผ้าขึ้นมาอีกครั้ง นับเป็นการฟื้นฟูงานหัตถกรรมพื้นบ้านกลับมาอีกครั้ง

นายหัน เตวิน

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกล้วย

นายหัน เตวิน อายุ 41 ปี อยู่บ้านเลขที่ 187 หมู่ 5 ตำบลทุ่งกล้วย แต่งงานกับนางปราณี เตวิน มีบุตร 2 คน ปัจจุบันเป็นประธานกลุ่มผลิตงานไม้แกะสลัก และเฟอร์นิเจอร์ของบ้านทุ่งกล้วย

นายหัน เตวิน เป็นอีกผู้หนึ่งที่ส่งเสริมงานหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะงานทอผ้า เป็นคนกลุ่มแรกๆ ที่บุกเบิกนำเอาอุปกรณ์ทอผ้ามาจำหน่ายให้กับสตรีในหมู่บ้าน ในสมัยก่อนที่จะมีการรวมกลุ่มกันทอผ้างั้นปัจจุบันนั้น การนำเอาอุปกรณ์ที่ทันสมัยคือ การทอจากเครื่องจักรที่มีการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐ นายหัน ก็เป็นผู้หนึ่งที่นำเอาพิมพ์เหล็กจากกรุงเทพฯ มาจำหน่ายให้กับสตรีในหมู่บ้าน อีกทั้งผลักดันให้กลุ่มสตรีทอผ้าในหมู่ที่ 5 ในการหางบประมาณจัดซื้อที่ดินที่จะใช้สร้างอาคารให้กับกลุ่มสตรีไว้ทำการทอผ้า และกลุ่มงานหัตถกรรมต่างๆ ซึ่งจะเป็นจุดนำร่องของการเป็นศูนย์สาธิตด้านหัตถกรรมพื้นบ้านของตำบลทุ่งกล้วย

นายหัน เตวิน ยังได้เป็นผู้ส่งเสริมงานด้านหัตถกรรมให้กับกลุ่มพ่อบ้านให้มีรายได้เสริมจากฤดูกาล โดยนำมาฝึกเป็นช่างเฟอร์นิเจอร์ และแกะสลักไม้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ อีกทั้งส่งเสริมให้เยาวชนมีเวลาว่างในการทำกิจกรรมให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน นับว่าเป็นบุคคลที่มีศักยภาพในการพัฒนาสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชน และมุ่งส่งเสริมสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคต

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ร่วมเวทีเสวนา

รายชื่อผู้เข้าร่วมเวทีเสวนา การผลิตผ้าทอพื้นบ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงจากกระบวนการผลิต ในตำบลทุ่งกล้วย จังหวัดพะเยา ระหว่างวันที่ 22 – 23 มิถุนายน 2545 ณ กลุ่มผ้าทอไทลื้อ ตำบลทุ่งกล้วย กิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา มีรายนามดังนี้

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ชื่อบ้าน	สถานภาพทางสังคม
1.	นางเป็ลยีน คีจิตร	บ้านทุ่งกล้วย หมู่ 5	ประธานกลุ่มทอผ้าไทลื้อ ม.5
2.	นางบุญหนา อินปิ่น	บ้านทุ่งกล้วย หมู่ 5	เหรียญกิตติมศักดิ์
3.	นางเสาร์ วิกันทะ	บ้านทุ่งกล้วย หมู่ 5	ประธานกลุ่มฝ้ายทอมือ
4.	นางคำมาย ชัยชนะ	บ้านสา	สมาชิก
5.	นางอุ้น ปุกคำ	บ้านสา	ที่ปรึกษา
6.	นางอำไพ บัวลา	บ้านทุ่งกล้วย หมู่ 5	เลขานุการกลุ่มฝ้าย
7.	นางอำพร อินเต็ม	บ้านทุ่งกล้วย หมู่ 5	เหรียญกิตติมศักดิ์
8.	นางกาย วงค์ใหญ่	บ้านปงใหม่	ประธานแม่บ้านตำบลทุ่งกล้วย
9.	นางอัมพร อินปิ่น	บ้านทุ่งกล้วย	ควบคุมฝ้าย
10.	นางดี รักษาดี	บ้านทุ่งกล้วย	ควบคุมฝ้าย
11.	นางเพ็ญ อินสุยะ	บ้านสา	ควบคุมฝ้ายใหม่ประดิษฐ์
12.	นายหัน เศวิน	บ้านทุ่งกล้วย	สมาชิก อบต. หมู่ 5
13.	นายสงัด ชมใจ	บ้านทุ่งกล้วย หมู่ 5	พ่อบ้าน
14.	นางผัน รักษาดี	บ้านสา	ประธานกลุ่มทอผ้าไทลื้อ หมู่ 6
15.	นางมลิวัดย์ ชมใจ	บ้านทุ่งกล้วย หมู่ 5	รองประธานกลุ่มฝ้าย
16.	นางดา เชนัน	บ้านสา	รองประธานกลุ่มทอผ้าไทลื้อ
17.	นางสา วรรณคำ	บ้านก้อหลวง	สมาชิก
18.	นางสา คำสอน	บ้านทุ่งกล้วย หมู่ 4	ประธานกลุ่มทอผ้าไทลื้อ หมู่ 4
19.	นายหัน เศวิน	บ้านทุ่งกล้วย หมู่ 5	สมาชิก อบต.บ้านทุ่งกล้วย หมู่ 5

ภาคผนวก ก

วัตถุดิบที่ให้สี

1. สีธรรมชาติแบ่งออกเป็น 3 ชนิด

ตาราง 1 ส่วนของพืชที่ให้สีไปใช้ประโยชน์

ส่วนของต้นไม้	วิธีการได้มาของสี
ดอก	นำไปแช่น้ำทิ้งไว้ แล้วคั้นเอาน้ำสี
ใบและกิ่งก้าน	สับให้ละเอียดนำไปหมักแช่แล้วคั้น
ผล-เมล็ด	นำไปแช่น้ำทิ้งไว้แล้วคั้นกรองเอาน้ำสี
เปลือกและก้าน	ทุบนำไปแช่น้ำทิ้งไว้แล้วคั้นเอาน้ำสี
ราก	ทุบนำไปแช่น้ำทิ้งไว้แล้วคั้นเอาน้ำสี

ตาราง 2 สีธรรมชาติที่ได้

พืช	ส่วนที่ใช้	สีที่ได้
1. กระจาย	ผล	ดำ
2. กระหูด	เปลือก	เขียว
3. กราย	หนาม	น้ำตาล (เปลือกไม้)
4. กาบมะพร้าว	ผล	แดง, ชมพู, น้ำตาล
5. โกงกาง	เปลือก	น้ำตาลแก่
6. ขนุน	แก่น	เหลือง
7. ขมิ้น	ราก	เหลือง
8. ข่า	ราก	แดง
9. จีเห็ด็ก	แก่น	เหลืองเข้ม
10. เข	แก่น (เนื้อไม้)	เหลือง

พืช	ส่วนที่ใช้	สที่ได้
11. คราม	ใบ กิ่งก้าน	น้ำเงินเข้ม
12. คำเงาะ	เมล็ด	แสด, ส้ม
13. คำฝอย	ดอก	เหลือง
14. ฉำฉา	เปลือกไม้	นวลอมชมพู
15. คองทองกวาว	ดอก	ส้ม
16. ดอกอัญชัญ	ดอกไม้	เทาอมฟ้า, น้ำเงิน
17. คั่นแสด	เมล็ด	แสด
18. ตะโก	ผล	ดำ
19. ตะเคียน	ผล	ส้ม (แดงเลือดคนนก)
20. ตะบูน	เปลือก	น้ำตาลเปลือกไม้
21. แถง (มะพูด)	ราก	ทองอ่อน (กระดังงา)
22. ประคู้	เปลือก	ม่วง
23. ประโหด	เปลือก, ลำต้น	เขียวอมเหลือง
24. ป่อแดง	เปลือก	แดงอ่อน
25. ฟ่าง	แก่น	แดง, เลือดหมู
26. มะเกลือ	ผล	ดำ
27. มะพูด	เปลือกลำต้น	เขียวอมเหลือง
28. มะม่วงน้อย	เปลือกไม้	เขียวจี้มัว
29. มะริคไ้ (เพกา)	เปลือก	เขียว
30. มะหาด (หาด)	แก่น	เหลือง
31. ไม้แดง	เปลือก	แดงเลือดหมู
32. ไม้ยมว	เปลือกไม้	แดง
33. ไม้หูควาย	เปลือกไม้	ดำ
34. ยอป่า	เมล็ด	น้ำตาล
35. ลกฟ้า	ราก	น้ำตาล (เปลือกไม้)
36. สมอ	ต้น	เทา, น้ำตาล
37. สลัด	ราก	แดงชมพู
38. สะกือ	ราก	เหลือง

พืช	ส่วนที่ใช้	สีที่ได้
39. สัก	ใบอ่อน, เปลือกลำต้น	น้ำตาล
40. หว้า	ผล	ม่วงอ่อน
41. หูกวาง	ใบ	เขียว

2. สีธรรมชาติที่ได้จากสัตว์

สัตว์	ส่วนที่ใช้	สีที่ได้
ครั่ง	ตัวครั่ง	ม่วงแดง

3. สีธรรมชาติที่ได้จากแร่ธาตุ

แร่ธาตุ	ส่วนที่ใช้	สีที่ได้
ดินแดง	ดินแดง	สีแดงจากอิฐ
โคลน	โคลน	สีเทาอ่อน

ภาคผนวก ง

ภาพประกอบการศึกษา

1. วิถีชีวิตของชาวไทลื้อ

ควายเทียมเกวียน (ล้อ) พาหนะในการเดินทาง

ยามว่างจากการทำนา ทำไร่ ชาวบ้านก็จะหาปลา ออกกยอ (ตั้งจำ)

เมื่อเสร็จจากการทำนา ทำไร่ ทั้งชายและหญิงไทลื้อจะมีกิจกรรม ดังคำที่ว่า

“เมื่อเสร็จนาผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายตีเหล็ก หรือจักสาน”

การตีเหล็กทำเครื่องมือต่างๆ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ

การจักสานเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ปัจจุบันเป็นอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ

ยามว่างจากการทำงาน ชาวไทลื้อทั้งผู้ใหญ่ และเด็กจะมีการเล่นพื้นบ้าน

การเล่นของเด็กไทลื้อ

การขับลื้อ เป็นการขับร้องอันเป็นเอกลักษณ์ของไทลื้อ

"ตุง" หรือ "ธง" ชาวไทลื้อนำมาใช้ในพิธีต่างๆ

ปักตุง (ธง) ตามรายทางเมื่อมีงานพิธีต่างๆ

ชาวไทยลื้อจะมีถุงย่ามไว้ใส่สิ่งของต่างๆ

ชาวไทยลื้อมักนิยมนำ "กระบุง" หรือ "ซ้า" ใส่ผักหรือสิ่งของต่างๆ
ตั้งคำที่ว่า "เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง"

การแต่งกายของชาวไทลื้อ

การแต่งกายของผู้หญิงไทลื้อในยุคปัจจุบันนิยมนำเครื่องเงินมาประดับตกแต่ง

การแต่งกายของชาวไทลื้อในเขตภาคเหนือ

2. การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ

การสกัดสีจากเปลือกต้นไม้ โดยการนำมาสับให้ละเอียด หลังจากนั้นนำไปต้มกับน้ำเดือด จะได้สีธรรมชาติ

การนำเส้นใยฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ ในขณะที่น้ำเดือด และต้องหมั่นกลับด้านผ้าให้สม่ำเสมอ

นำฟีนออกจากเตาพักให้เส้นใยฝ้ายเย็นลง

นำเส้นใยฝ้ายลงกระตุนตี

นำเส้นใยฝ้ายสิ่งทอมาห้แห้ง

เส้นใยฝ้ายที่ผ่านการย้อมสีด้วยวัสดุธรรมชาติ พร้อมทั้งจะนำไปทอเป็นผืน

3. ลวดลายผ้าทอไทลื้อแบบดั้งเดิม

ลวดลายเงินม่านของไทลื้อ

ลวดลายผ้าไทลื้อ และชายเสอปีตของผู้หญิงไทลื้อ

ปัจจุบันมีการประยุกต์ผ้าทอเป็นลวดลายต่าง ๆ และนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ

ผ้าทอลวดลายจากการ "สังมุก"

ผ้าคลุมเตียง ลวดลายตะวันฉายแสง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - นามสกุล	เดือนนภา ปัญญาวงศ์
วัน เดือน ปี	25 พฤศจิกายน 2510
ประวัติการศึกษา	
2528	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา
2538	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี - ศิลปศาสตรบัณฑิต สถาบัน ราชภัฏสุราษฎร์ธานี
สถานที่ทำงาน	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม